№ 216 ԿԻՐԱԿԻ 28 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ

1914

ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ԿԻՐԱԿԻ 28 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ № 216

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի. ամսական 85 կոպ.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Соломоновская ул., № 21.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆոն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզւով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20—10 կոպ.

Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». Соломоновская ул., № 21.
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ
ՏԱՐՎԱՑ ՎԵՐՋԸ 3 ՌՈՒԲ.
Բաժանորդագրվել կարելի է իւրաքանչիւր ամսի 1-ից սկսած։
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամականիշ։ ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ և 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

Յայտարարութիւնների համար պիտի վճարել I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.։
ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
Երկուշաբթի, սեպտեմբերի 29-ին
ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԸ
ՍԵԶՕՆԻ ԲԱՑՄԱՆ ԱՌԻԹՈՎ
կը ներկայացնէ
ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ
Դրամա 12 պատկերով, Լ. Շանթի։
ՄԱՍՆԱԿՑՈՒՄ ԵՆ.—տ. տ. Աշխէն, Ժասմէն, Մայսուրեան, Մանուչարեան, Մարի, Ցասմիկ, Ցովհաննիսեան, Ղարախանեան, պ. պ. Ալիխանեան Ի., Ալլահվերդեան, Աւետեան, Բերոյեան, Գալֆայեան, Մամիկոնեան, Մանուէլեան, Միրզոյեան, Մուրադեան, Խորէն, Տէր-Առաքելեան, Սևումեան և ուրիշները։
Սկիզբը երեկոյեան ժամը ճիշդ 8-ին է։ —◆— Տեղերի գները սովորական են։
Ռէժիսեօր՝ ՍԵՒՈՒՄԵԱՆ
Վարչութեան հերթապահ անդամներ՝ (Գ. Տաւրինեան (Ց. Քաչարեան
առ. 905. 2—2

Յայտնվում է ի տեղեկութիւն մեր պ. պ. գնորդների, որ, չը նայած սեպտեմբերի 25-ին Դվորցօվայա փողոցի վրա Վրաց Ազնուականութեան տանը պատահած հրդեհի ժամանակ տուժել է մեր ապրանքների պահեստը, սակայն առևտուրը շարունակվում է ըստ առաջնոյն։
Պատուէրներով դիմել
Ն. Ի. ԲՕԶԱՐՋԵԱՆՑ և ՈՐԴԻՔ Ա/Տ.
ֆաբրիկային խանութը,
Դվորցօվայա փողոցի վրա, տելէֆոն 1—81.
906. 3—2 Յարգանքով՝ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ ԽՍԱՅԵԱՆՑ

Վաղը, երկուշաբթի, լոյս կը տեսնի
„ԽԱԹԱԲԱԼԱ"
երգիծաբանական շաբաթաթերթի հերթական №-ը (№ 4)։
908. 1—1

ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ
սրանով յայտնում է ի գիտութիւն Ընկերութեան պ. պ. անդամների, որ կիրակի, սեպտ. 28-ին, առ. ժամը 11 1/2-ին, Կ. Հ. Բ. Ընկ. դահլիճում (Արտա-Աբազեան հրապ., № 7)
ՆՇԱՆԱԿՎԱԾ Է
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ
Օրակարգի խնդիրներն են.
1) Ընտրութիւն Ընկերութեան նոր անդամների։
2) Խորհրդի զեկուցումը միջնորդ դատարանի որոշման մասին և դրա հետ կապված խորհրդի անդամների ընտրութիւն։
3) Ընտրութիւն մրցանակաբաշխութեան յանձնաժողովի 7 անդամի և 3 փոխանդամի։
4) Ընթացիկ հարցեր։ առ. (Կ.) 896. 2—2

ԿՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Ռոտիշչեվսկայա 13, տէլէֆօն 4—21.
Ընդունելութիւն թէ կանացի և թէ ներքին, նոյնպէս և վիրաբուժութեան կարիք ունեցող մնայուն (стаціонаръ) հիւանդների (բացի վարակիչ և հոգեկան հիւանդութիւններից) վաղօրօք գրվելու պայմանով։
Ընդունելութիւն՝ կանացի հիւանդ. ամեն օր՝ ժ. 11—12 առ.։
Հիւանդանոցի բժիշկները
Ա. Ա. Ցարութիւնեան
Ն. Ն. Վեսելօվզօրով
Վ. Ա. Զակրժեվսկի
Ի. Գ. Կալամկարեան
Ա. Ա. Նօվիցկիյ
Գ. Ն. Տէր-Ներսէսեան
Ա. Ր. Փիշէր
Ս. Պ. Շահպարոնեանց
(Հ. Կ.) առ 868. 100—91

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
(ԶՈՒԲԱԼՕՎԻ ԱՆՈՒԱՆ)

Այսօր, կիրակի, սեպտեմբերի 28-ին
ՀԱՅԿ. ԴՐԱՄ. ԽՄԲԱԿՑ.
Մասնակց. դերասանների
կը ներկայացնէ առաջին անգամ հայ բեմի վրա
յայտնի ողբերգութիւն
ՎԵԼԻԶԱՐԻՈՍ
9 պատկերով, Թարգմ. ՄԻՔ. ՍՏԱՄԲՕԼՑԵԱՆԻ
Մասնակցում է ամբողջ սիրողների կազմը։
Սկիզբը երեկ. ժամը 8-ին։
Տեղերի գները 50—4 կ.։
Ռեժիսեօր՝ ԱՄՕ-ԽԱՐԱԶԵԱՆ
Վարչութեան հերթապահ անդամներ՝
Տիկ. Վ. ՄԱՄՈՒԼԵԱՆ
Ա. ՆԱԶԱՐԷԹԵԱՆ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԻ ԱՄԲՈՂՋ ՀԱՍՈՅԹԻ 20%-Ը ՅԱՏԿԱՑՎԱԾ Է ՊԱՀԵՍՏԻ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԻ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ։

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Մ. Յ. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ
Նախկին օրդինատ. Մոսկվայի համալսարանի և ասիստենտ Բերլինի համալսարանի պրոֆ. Պօզնէրի։
Ընդունում է հիւանդներին միզասեռական, սիֆիլիսի և կաշուի հիւանդութիւններով՝ առ. ժ. 10—12, երեկ. ժ. 4—6։ Սօլօլակ, Ռոտիշչեվսկայա փող. սեփ. տուն, № 1, հրդեհաշէջների բնակատեղիի դիմացը, տէլէֆօն 10—58.
(Հ. Ա. Կ.) առ. 875. 50—7

ԲԺԻՇԿ
Շուշանիկ Նաքարեան
(Մասնագէտ կանանց հիւանդութիւնների եւ մանկաբարձութեան)։
Ընդունում է հիւանդներին՝ (առ. ժ. 12 1/2—2. (եր. ժ. 4—6.
Հասցէն՝ Սօլօլակ, Ռոտիշչեվսկայա փ. № 1. Հեռախօս 10—58.
(Ե.Հ.Կ.) առ. 784. 100—16

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Գ. Յ. ԳԱՐԱԿԻՒԼԵԱՆ
վերադառնալով արտասահմանից վերսկսեց հիւանդների ընդունելութիւնը՝ առ. ժամը 9—2 և երեկ. ժ. 5—7։
Վելիամինօվսկայա փող. № 4.
(Ա. Օ.) առ. 871. 0—10

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Ս. Գ. ԿԷՕՆՃԵԱՆ
վերադառնալով վերսկսեց հիւանդների ընդունելութիւնը. պլօմբ, արհեստական ատամներ, ատամի հեռացումը առանց ցաւի։
Ընդունելութիւնը ամենայն օր.
Առաւ. 9—2 ժ.
Երեկ. 4—7 ժ.
Կիրակի օրերը 10—12.
Լերմօնտօվսկայա փողոց № 1. մուտքը Նըրրափողոցից։
առ. (Ա. Օ.) 0—24 804.

ՃԵՄԱՐԱՆԻ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Համաեւրօպական պատերազմը մի կողմն է վանել բոլոր մեր առօրեայ, կուլտուրական հարցերի քննութիւնը և հասարակական հետաքրքրութիւնը։

Եւ այդ իսկ պատճառով, երէկ, սեպտեմբերի 27-ին, երբ բոլորվեց Էջմիածնի Գէորգեան ճեմարանի գոյութեան քառասնամեակը և երբ պէտք է տօնվէր հանդիսաւորապէս նրա 40-ամեայ յօբելեանը, այդ տօնախմբութիւնը տեղի չունեցաւ, յետաձգվելով աւելի բարեբաղդ օրերի։

Սակայն ճեմարանը հայկական կեանքի մէջ գրաւած լինելով որոշ տեղ և նշանակութիւն, լինելով հայկական կուլտուրական կեանքի էտապներից մէկը, անկարելի է լռութեամբ անցնել նրա քառասնամեակը։

Գործել քառասուն տարի հայկական դառն իրականութեան մէջ, կրթել, դաստիարակել մի քանի սերունդներ—դա հեշտ գործ չէ։ Եւ Գէորգ IV կաթողիկոսի կատարած բոլոր գործերի մէջ ճեմարանի հիմնարկութիւնը կարելի է առել ամենագլխաւոր շինարար գործն է յօգուտ հայութեան, որովհետև նրա հիմնած ճեմարանը միակ հայկական բարձր կրթական հաստատութիւնն է, ուր ուսում են առնում հայութեան բոլոր հատուածների զաւակները։

Շնորհաւորելով ուրեմն Գէորգեան ճեմարանի քառասնամեակը, մենք թոյլ կը տանք մեզ մի քանի խօսք առել նրա ուղղութեան և կատարած դերի մասին։

Իր գոյութեան առաջին տարիներում, երբ նրա ղեկավարն էր յայտնի հայկաբան-գիտնական Գաբրիէլ արքեպիսկոպոս Այվազօվսկին, ճեմարանը ուղիղ գիծ բռնեց և ուղիղ շաւղով ընթացաւ։ Նա ձգտեց պատրաստել խաւարի մէջ խարխափող հայ ժողովրդի համար լուսաւորիչներ բառիս ամենալաւ մտքով, լուսաւորիչներ, որոնք մի կողմից պէտք է զարթեցնէին հայի հոգու և սրտի մէջ ճշմարիտ ազգասիրութեան, հայրենասիրութեան կայծերը, միւս կողմից պէտք է հաղորդակից անէին նրան եւրօպական կամ համամարդկային քաղաքակրթութեան գանձերին։ Դժբաղդաբար, այդ շրջանը վաղանցուկ եղաւ. ճեմարանը թևակոխեց մի երկրորդ շրջան, ուր զօրացաւ պահպանողականութիւնը և պատրաստվեցին միակողմանի զարգացման ու կրթութեան տէր սերունդներ։ Այդ շրջանը բաւական երկար տևեց. և թէև փորձեր եղան թարմութիւն և ազգային-առաջադիմական ուղղութիւն մտցնելու Սեդրակեան արքեպիսկոպոսի տեսչութեան օրով, բայց պահպանողական ուղղութիւնը՝ Խրիմեանի օրով, մանաւանդ սրա կաթողիկոսութեան առաջին տարիներում՝ նորից յաղթող հանդիսացաւ և գործի գլուխ կանգնեց։ Պէտք է խոստովանել սակայն, որ պահպանողական ուղղութիւնը եթէ պատրաստեց գործիչներ միակողմանի կրթութեամբ, բայց յամենայն դէպս ուսարողները, գործելով հայ ժողովրդի մէջ իբրև ուսուցիչներ և եկեղեցականներ, մի մասն էլ գնալով արտասահման և կատարելագործվելով եւրօպական համալսարաններում, հանդիսացան օգտակար ոյժեր հայութեան համար։ Ամենաանպտուղ և փտտակար եղաւ այն շրջանը, որ սկսվեց Մեսրոպ վարդապետի (այժմ եպիսկոպոս) տեսչութեամբ, երբ ճեմարանը շեղվեց իր բուն նպատակից և ուղղութիւնից և վերջ ի վերջոյ ընկաւ Թայֆայականների գիրկը, որոնք մատակարարեցին մատաղ սերնդին փտտակար և անառողջ մտաւոր սերունդ։ Այդ շրջանից պէտք է զատել Մինաս Բերբերեանի տեսչութեան շրջանը, երբ ջանքեր եղան տալ ճեմարանին այն իսկական ուղղութիւնը և կոչումը, որ նա պէտք է ունենայ իբրև ազգային-եկեղեցական բարձրագոյն կրթական հաստատութիւն։ Բայց այդ շրջանն էլ կարճատև և անցողական լինելով, տուած օգուտն էլ չնչին եղաւ։

Վերջին շրջանը եղաւ Բագրատ վարդապետի տեսչութեան շրջանը, երբ մօտ 3 տարի ընթանալով խաղաղ կեանքով, ճեմարանը, շնորհիւ Թայֆայականների ձեռքով դրսից սարքված ինտրիգների, նորից ասպարէզ դարձաւ խլրտումների, ցաւալի խառնվութիւնների, և թէև մի րոպէ երկիւղ կար, որ Թայֆայական ուղղութիւնը նորից գլուխ կը բարձրացնի և դրութեան տէր կը դառնայ, բայց շնորհիւ ներկայ Կաթողիկոսի լրջամիտ հոգացողութեան, Թայֆայականների ինտրիգները խորտակվեցին և ճեմարանի տեսչութեան կոչվեց մի անձն, որ, մեր կարծիքով, ներկայ պայմաններում, ամենայարմարն էր վարելու փոթորիկների ենթակայ նաւի ղեկը դէպի խաղաղ նաւահանգիստ։

Մաղթում ենք Գէորգեան ճեմարանին թևակոխել իր գոյութեան 41-րդ տարին անդորրութեան և խաղաղութեան մէջ և իրագործել այն վեհ նպատակը, որ ունեցել է նրա հիմնադիրը։

Հ. Առաքելեան

ՄԵՐ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔԸ

Ներկայ պատմական խոշոր րոպէին, երբ հայութեան բաղդը և ճակատագիրը կանգնած է նոր արհաւիրքների առաջ, երբ հայ ժողովրդի թարմ և զգայուն մասը, երիտասարդութիւնը, լցված հայրենասիրական եռանդով, ինքնաբերաբար առաջ է գալիս նուիրելու իր ոյժերը և կեանքը թէ ընդհանուր հայրենիքի պաշտպանութեան և թէ հայ ժողովրդի—և գլխաւորապէս Թիւրքահայ ժողովրդի—ինքնապաշտպանութեան համար, «Մշակի» ոխերիմ հակառակորդները, չը կարողանալով նոյնիսկ այս հանդիսաւոր պատմական րոպէներում մոռանալ իրանց թշնամութիւնը, ոխը և քէնը, թոյլ են տալիս իրանց յուզել մտքերը, թէ իբր «Մշակը» հակառակ է ինքնապաշտպանութեան գործին և դէմ է այն ջանքերին, որ գործ է դնում երիտասարդութիւնը՝ օգնելու ինքնապաշտպանութեան և հայրենիքի պաշտպանութեան գործին։ Մեր հակառակորդները իրանց այդ քսութիւնները և պրովոկասիոնները հիմնում են այն հանգամանքի վրա, որ «Մշակի» մէջ երբեմն երևում են յօդուածներ՝ ուղղված «Դաշնակցութիւն» կոչված կուսակցութեան և գլխաւորապէս նրա լիդէրների ամբոխավարական և փտտակար գործերի դէմ։

Ով ի մօտոյ ծանօթ է «Մշակի» գործունէութեան, նա քաջ գիտէ, որ «Մշակը» իր գոյութեան օրից մինչև այսօր միշտ ամենաջերմ կերպով պաշտպան է հանդիսացել հայ ժողովրդի ինքնապաշտպանութեան գործին։ Հետևաբար և այսօր, երբ երիտասարդ ոյժեր իրանց նուիրում են ինքնապաշտպանութեան գործին, «Մշակը» միայն համակրել կարող է այդ ոյժերին, քաջալերել, աջակցել։ Բայց «Մշակը» մի ցանկութիւն և ուղղութիւն ունի. այն է, որ ազգային ինքնապաշտպանութեան գործը լինի համազգային գործ, ամբողջ հայ ժողովրդի մասնակցութեան արդիւնք, այլ ոչ մի որոշ կուսակցութեան գործունէութեան ասպարէզ։ Մեզ համար կարևոր է, որ ինքնապաշտպանութեան նուիրական գործը չը կենտրոնանայ մի խմբակցութեան, մի կուսակցութեան ձեռքում, որ իր սխալ գործելակերպով յարուցել է իր դէմ հայ ժողովրդի դժգոհութիւնը. մեզ համար կարևոր է, որ ինքնապաշտպանութեան գործը դառնայ ամբողջ հայ ժողովրդի սեփականութիւն և ղեկավարողը լինի հայ ժողովուրդը, այլ ոչ մի կուսակցութիւն, որ, դժբաղդաբար, վարկաբեկված է գլխաւորաբար իր լիդէրների անգոսնելի գործերի շնորհիւ հայ ժողովրդի աչքում։

Հետևաբար, գործելով և խօսելով մի կուսակցութեան լիդէրների անուղղամիտ գործելակերպի և ուղղութեան դէմ, դա բնաւ չէ նշանակում, թէ «Մշակը» հակառակ է և այն երիտասարդ ոյժերին, որոնք պէտք է իրագործեն ինքնապաշտպանութեան գործը։

Մեր ամբողջ համակրութիւնն ենք արտայայտում ինքնապաշտպանութեան զինուորներին, բայց դա բնաւ չէ արգելում մեզ քննադատել, պախարակել այն անձանց և կուսակցական գործիչներին, որոնք ինքնապաշտպանութեան նուիրական գործը կամենում են շահագործել և իրանց կուսակցական միտումներին ծառայեցնել։

Հ. Ա.

ՀԱՄԱԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

—o—

ՌՈՒՍ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՌՈՒՍ-ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

27 սեպտեմբերի

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Գերմանական մեծ թւով պահեստի գնդեր ուղարկված են դէպի մեր զօրաճակատը. օրինակ՝ սեպտ. 17-ին Բրեսլաու են հասել 20,000 սակռմնացիւ։

Գերմանական 8-րդ զօրաբանակի հրամանատար Պրիտվից-ֆօն-Գաֆրօնը Գումբինէնի մօտ տեղի ունեցած կռւում անյաջողութիւն կրելուց յետոյ հրաժարեցված է հրամանատարելուց և փոխարինված է գեներալ Գինդէնբուրգով։ Լուրերի համաձայն, այժմ Գինդէնբուրգը գտնվում է արևելա-աւստրօ-ունգարական զօրաճակատի զօրքերի գլուխ։

Գերմանական գեներալ-շտաբի տեղեկութեան համաձայն, Լոմժի կողմից արշաւող ռուսաց զօրքը հասել է Լիկ։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Պաշտօնական։ Գերագոյն Զօրահրամանատարի շտաբի կողմից. «Սեպտ. 25-ին մենք հետապնդեցինք արևելա-պրուսական շրջանում թշնամուն, որ բաժանվել էր երկու խմբակի. մինը նրանցից գտնվում էր Վլադիսլաւօվի և Վերժբօլօվի շրջանում. մեր զօրքերը հանեցին նրան Վլադիսլաւօվից և շրջապատեցին հիւսիսային կողմից, բայց սեպտ. 25-ին նա դեռ մնում էր իր դիրքերում դէպի արևելք և Վերժբօլօվից դէպի հարաւ. այստեղ նրա փորձը՝ դիմելու յարձակման՝ վանվեց նրա համար խոշոր կորուստներով։ Թշնամու երկրորդ խումբը, ըստ երևոյթին՝ բաւական ուժեղ, եռանդով կռւում սկսեց Գանչա-Բակալարժէվօ լճի շրջանում. սեպտ. 25-ի առաւօտեան դէմ մենք շրջապատեցինք նրա երկու զօրաթևը և միաժամանակ վճռական յարձակման դիմեցինք զօրաճակատի վրա։ Թշնամին, ուժեղ առաջապահ զօրագնդերի պաշտպանութեան տակ, ըստ երևոյթին, աշխատում է դուրս գալ կռւից։ Մեր զօրքերն աջողութեամբ գրոհ են տալիս թշնամու գրաւած դիրքերը։ Լիկը մերոնք գրաւել են։ Ամբողջ զօրաճակատում առաջխաղացումը շարունակվում է»։

ՖՐԱՆՍ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼՕ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

26—27 սեպտեմբերի

ՊԱՐԻԶ.—Պաշտօնական հաղորդագրութիւն սեպտ. 25-ի երեկ. ժ. 11-ից. «Ընդհանուր առմամբ դրութիւնը մնում է նախկինը։ Մենք գրաւում ենք նախկին դիրքերը, չը նայած Ռուա շրջանում տեղի ունեցած մի քանի թաք կռիւներին»։

ԼՈՆԴՈՆ.—Զանազան աղբիւրներից ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, Անտվերպէնի ռմբակոծութիւնը սկսվեց սեպտ. 24-ին կէս գիշերից յետոյ։ Սկզբում ռմբակոծվեցին քաղաքի հարաւային մասերը, յետոյ հիւսիս-արևմտեան թաղերը։ Քաղաքը տուժեց։ Ի միջի այլոց 42 սանտիմետրանոց լայնութեան ծանր թնդանօթների գնդակները ընկան տաճարի մօտի հրապարակի վրա։ Գերմանական «Ցէպպելինը» ռումբեր նետեց նաւթապահեստների վրա, որոնք հրդեհից խուսափելու համար դատարկվեցին։

Չը նայած Անտվերպէնի վտանգաւոր դրութեանը, կարծում են, որ պաշտպանութիւնը կը շարունակվի մինչև օժանդակ գնդերի օգնութեան հասնելը, որ արդէն մօտ է։ Հօլլանդական քաղաքները ապաստանողները վկայում են, որ բէլգիական զօրքը վճռել է պաշտպանվել մինչև վերջին ծայրայեղութիւնը, մանաւանդ որ վերջին օրերը օգնութիւն ստացան։

Պարիզի վերջին տեղեկութիւնը հաստատում է, որ Լօնդօնի հեղինակաւոր շրջանների կարծիքով Անտվերպէնը շուտով կը փրկվի։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Ֆրանսիական զօրքի ձախ զօրաթևը սեպտեմբերի 23-ին գրաւեց Մասսի շրջանում աւելի լայն ճակատ։ Գերմանական հեծելազօրը երևացել է Լիլլի շրջակայքում, ուր գտնվում են նաև թշնամու այլ զօրամասեր։ Սօմմի աջ ափին դրութիւնը մնում է անփոփոխ։ Սօմմի և Ուազի միջև եղաւ փոփոխական աջողութիւն։ Լասինիում թշնամին փորձեց շեշտակի յարձակման դիմել, որը նրան չաջողվեց և որի հետևանքն եղաւ այն, որ ֆրանսիացիք գերեցին 5000 հոգու. էն գետի աջ ափին, Սուասօնից և Կիւֆիից դէպի հիւսիս, ֆրանսիական զօրքերը առաջացել են փոքր-ինչ առաջ անգլիական զօրքի աջակցութեամբ։ Բէրրի-օ-Բակ շրջանում նոյնպէս ձեռք է բերված մասնակի աջողութիւն։

Անտվերպէնը պաշտպանող բէլգիական զօրքը ամրացել է Րուպէլ-Նէտտա զօրագծում։ Գերմանացիք այդ մասում անաջող յարձակումների են դիմել։

ԼՕՆԴՕՆ.—Անտվերպէնի դրութիւնը [illegible]

[illegible] ...բական կռիւ ամբողջ զօրաճակատում։ Լօթարինգիայում, Վոգեզներում և Էլզասում դրութիւնն անփոփոխ է»։

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ.—Վոլֆի գործակալութիւնը հրատարակել է գերմանական գեներալ-շտաբի հետևեալ հաղորդագրութիւնը. «Գերմանիան վերցրել է Բրէենդօնկը Անտվերպէնի մօտ»։

Դիւսէլդորֆում թշնամու մի աէրօպլանից նետված ռումբից վնասվել է աւտոմոբիլների սրահը։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Սեպտեմբերի 23-ին գերմանական երկու հեծելազօր Լանսի շրջանում յարձակումների դիմեց, բայց բոլորն էլ փայլուն կերպով վանվեցին։ Նոյն տեսակի անաջողութեան մատնվեց գերմանական 4-րդ հեծեալ զօրաբանակի յարձակումը, որ նպատակ ունէր ճեղքել ֆրանսիական ձախ զօրաթևի կապը։ Լիլից ցիրուցան լինելով, այդ զօրաբանակը ստիպված էր նահանջել դէպի Կուտրէ։ Մնացած ամբողջ զօրաճակատում ճակատամարտը շարունակվում է աջողութեամբ։ Դաշնակիցներին և ֆրանսիացիներին աջողվել է կանգնեցնել գերմանացիների արշաւանքը դէպի Րուա և գրաւել Շօննի մօտի դիրքերը։ Սեպտ. 24-ին գերմանացիների յարձակումները Ստոնվիլ-Ապրէմօն շրջանում վանել են ֆրանսիացիք։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Տեղեկութիւններ կան, որ 20,000 կամաւորներ դիմել են Ստրասբուրգ։

ԾՈՎԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

27 սեպտեմբերի

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ.—«Շտէտինէ-Նէյէստէ-Նախրիխտէնը» հաղորդում է, որ սեպտ. 24-ի առաւօտը Հիւսիսային ծովում գերմանական մի ականնաւ բռնեց նօվէգիական «Մօլիկ» շոգենաւը, որ մեծ քանակութեամբ քարածուխ էր տեղափոխում Անգլիայից Ռուսաստան։ Շոգենաւը տարված է Սվինէմիւնդէ։

ՉԻՖՈՒ.—Եապօնացիք բռնել են «Իլտիս» նաւը։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Նիւ-Եօրկից տեղեկացնում են, որ նօրվէգիական երկու շոգենաւ բռնվել են Ֆիլադէլֆիայում, որովհետև պարզվել է, որ նրանք քարածուխ բեռնելով պատրաստւում էին ծով մտնել այդ քարածուխը հասցնելու գերմանական յածանաւերին։

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ.—Րօտերդամից հեռագրում են, որ գերմանական 32 առևտրական պայ- [illegible]

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

27 սեպտեմբերի

ՉԻՖՈՒ.—[illegible]

ՏՕԿԻՕ.—Նորութիւնների բիւրօն տալիս է արտաքին գործերի մինիստրութեան աչքի ընկնող մի պաշտօնեայի յայտարարութիւնը, թէ Եալօյտի գրաւումը եղել է ռազմագիտական նկատումներով։ Եապօնիան այդ առիթով վաղօրօք չը բանակցեց Լօնդօնի և Վաշինգտօնի հետ։ Անհրաժեշտութեան դէպքում գրաւվելու են նաև ուրիշ գերմանական կղզիներ Խաղաղական օվկիանոսում։

ՀԱՄԱԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

26—27 սեպտեմբերի

ՍՕՖԻԱ.—Բօլգարիայի վրայով շարունակում են երկաթուղիներով անցնել բազմաթիւ ռուս ճանապարհորդներ դէպի Վառնա։ Սերբիայում նրանց տեղափոխում են ձրիաբար, Ցուննաստանից և Բօլգարիայից՝ կիսագին։ Բօլգար կառավարութիւնը մասնաւորապէս յատուկ գնացքներ է տալիս սերբիական սահմանի մօտից մինչև Վառնա, բայց և այնպէս վագոնների քչութեան պատճառով դժուարութիւններ լինում են։

ՍԱԼՕՆԻԿ.—Ռուսական «Իմպէրատրիցա Եկատերինա» շոգենաւով Գենուայից եկան 420 ռուս, որոնք երկաթուղով դիմեցին դէպի Վառնա։

ԼՎՕՎ.—«Прикарпатская Русь»-ը, յենվելով նախկին փոխարքայութեան արխիվից հանված հեռագրերի վրա՝ յանուն Գալիցիայի գաւառապետների, հաղորդում է այն մի շարք դաժան զրկանքների ու տանջանքների մասին, որոնց ենթարկվել են ռուսասէր անդրանիկ փաստաբաններ, կանայք, դատաւորներ, քահանաներ, գիւղացիք, ծերունիներ, անգամ 12-ամեայ երեխաներ. մօտ 10,000 ռուսներ դրվել են աւստրիական և մաջառական բանտերը։ Ռուս զօրքերը Լվօվին տիրելու ժամանակ միայն կարողացան փրկել եղած 117 հոգուն. Սամբօրում նրանք ազատել են 400 գիւղացու։

ՑԵՏԻՆԻԷ.—Աւստրիական դեսպանատունը Հռօմում պաշտօնապէս ստայոդ տեղեկութիւններ է տարածում չերնօգօրցիների պարտութեան մասին։ Մինչդեռ հակառակն է։ Ցերիւրանք է նաև աւստրիացիների այն ազդարարութիւնը, թէ չերնօգօրցի զինուորները այլանդակում են սպանված թշնամիներին։

ԲՈՐԴՕ.—Պուանկարէն և Միլլէրանը վե- [illegible]

[illegible] ...ծանր թնդանօթ, որ մերոնք խլել են Օսովեցի մօտ։

ՆՈՐ-ԲՈՒԽԱՐԱ.—Ասխաբադ ուղարկվեցին 950 գերի աւստրիացի։

ԼՎՕՎ.—Կիեվ և Պետրոգրադ է մեկնում Լվօվի քաղ. ինքնավարութեան պատգամաւորութիւնը՝ 4 միլիօն րուբլու փոխառութիւն ստանալու նպատակով քաղաքի անհրաժեշտ կարիքներին բաւարարութիւն տալու, նաև պատերազմի պատճառով առաջ եկած դեֆիցիտը ծածկելու համար։ Գալիցիայում [illegible]

Լոյս տեսաւ «Львовское Военное Слово» թերթի առաջին համարը։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—[illegible]

[illegible] ...բազմական գերիներին զեմստվային ու քաղաքային տնտեսութիւնների աշխատանքներին և դրական մտքով վճռեց ժողովրդ. լուս. մինիստրութեան յարուցած այն հարցը, որով ուսուցչական ինստիտուտների և սեմինարիաների այն սաները, որոնք կանչված են զինուորական ծառայութեան և մտել են իբրև կամաւոր զինուորներ, իրաւունք ունեն ստանալ պետական թոշակներ զինուորական ծառայութեան մէջ գտնված ժամանակ։

ՊԱՐԻԶ.—Հռոմից տեղեկացնում են, որ [illegible]

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

27 սեպտեմբերի

ՍԻՄԼԱ.—[illegible]

ՏՕԿԻՕ.—[illegible]

ՈՒՐՄԻԱ.—[illegible] ...պատերազմի կոչից խուսափեց քիւրդական վէրզի ցեղը, որ բնակվում է Ուշնիում։ Թիւրքական և պարսկական քիւրդերը Մահմէդ Աբդիւլ Տօգօյի և նշանաւոր Հէյխ Աբէյդուլլի Հէյխուլիսլամների առաջնորդութեամբ ժողովվել են Դէշտում, Ուրմիայից 20 վերստ հեռաւորութեան վրա և, ըստ երևոյթին, պատրաստւում են յարձակվել քաղաքի վրա։

Թերգեվէրի, Դէշտի և Մերգեվէրի շրջանում կենտրոնացած քիւրդերի ընդհանուր ոյժերը մօտ 1000 հոգի են, նրանցից 300—400-ը ունեն նոր տեսակի հրացան։ Շանդինանի քիւրդերը ժողովվում են Մերգեվէրում։

ՇԱՄԱԽԻ.—Երէկ ցերեկ. ժամը 11-ին զգացվեց թոյլ երկրաշարժ։

ՄՕՍԿՎԱ.—Վախճանվեց Կօնշինան, որ նորերս մի միլիօն րուբլի նուիրեց յօգուտ վիրաւորների և կտակել է իր բազմամիլիօն կարողութիւնը Մօսկվայում բարեգործական նպատակների։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՑՈՒՐՋԸ

✦ Գերմանացիք հեռացան Լիլից, որ նոբից գրաւեցին դաշնակից զօրքերը։

✦ Ֆրանսիական կառավարութիւնը, ինկատի ունենալով որ վտանգն անցած պէտք է համարել, Բորդօյից վերադառնում է Պարիզ։

✦ Կօճօյից հեռագրում են «B. B.»-ին, որ ռուսները գերել են 10,000 գերմանացու և ձեռք են ձգել 40 թնդանօթ։

✦ Ներկայումս Ֆրանսիայում գերմանացիների ոյժերը կազմում են 23 դաշտային զօրաբանակ, 18 պահեստի զօրաբանակ, լանդվերի անհամար զօրախմբեր։

✦ Անտվերպէնի ռմբակոծութիւնը գերմանական ծանր թնդանօթներով շարունակվում է սոսկալի յամառութեամբ։ Կորեն բէլգիացիք օրհասական դիմադրութիւն են

ՔԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԳՆԴԱԿԸ

I

Ալօն իր ընկերներով նստել էր ռազմաբեմում գտնվող մի լեռան ստորոտում և դիտում էր աւստրիացիների շարժումները։ Նրանք 10 հոգի էին։ Նրանց պարտականութիւնն էր թշնամու շարժումների մասին ստոյգ տեղեկութիւններ հաղորդել գնդապետին, ուստի շատ անգամ Ալօն իր խմբով ստիպված էր լինում անցնել թշնամու զօրաբանակի ետևը՝ աւելի ճիշդ որոշելու հակառակորդի ոյժերը՝ վտանգի ենթարկելով իրանց։ Նա Զանգեզուրի գաւառիցն էր, չորս տարի չը կար, որ զինուորական ծառայութիւնը վերջացրած՝ պահեստումն էր գտնվում։ Տուն վերադառնալուն պէս ամուսնացել էր և այժմ երկու երեխայի հայր էր, թէև տարիքը դեռ 25 էր։

Նա դաշտումն էր, որ արտասուքն աչքերին եկաւ իր սիրելի Նազլին և հացի խուրջինը նետելով նոր բարդած խուրձերի փէնջակի շուաքում, իսկ ջրի կուժը դէմ տալով խուրձին՝ ասաց.

— Ալօ, քեօխան էս սհաթիս քեզ ա ուզում. պատերազմ...

Նա շարունակել չը կարողացաւ, ձայնը դողաց և արցունքը խեղդել սկսեց նրան։

Ալօն իսկոյն հասկացաւ նրան։ Նա գիշերները հանդից տուն վերադառնալուն պէս վազ էր տալիս տէրտէրի մօտ, խնդրում «Մշակ» լրագիրը, խելքը կտրած տեղերից կարդում և աշխարհի խէրն ու շառի մասին տեղեկութիւններ իմանում։

Նա արդէն գիտէր, որ «լէմսը» սպառնացել էր ռուսներին, ուստի կնօջից «պատերազմ» բառը լսելուն պէս՝ կարծես մէջքից վար գլորեցին մի ջաղացաքար։

— Փառք Աստուծոյ. ես սպասում էի. քեաֆթառ Համիդի բարեկամ հաջի Վիլհելմին ցոյց կը տանք. նրա...,—և սկսեց հայհոյել։—Մի վախենար, Նազլի ջան, ես էտ լէմսերին ցոյց կը տամ։ Թիւրքահայաստանում նահատակված հայերի արեան վրէժը այդ լէմսերից պիտի հանեմ։ Այդ անիծածը չէ՞ր, որ իր շահի համար րէֆօրմները պռչատեց և երկրորդ վերառնալու էլ նշանակել տուեց, որ դարձեալ րէֆօրմները մնան թղթի վրա։ Ես այդ մասին «Մշակում» կարդացել եմ, գիտեմ, գիտեմ...

— Իսկ որ թիւրքերը գա՞ն...,—ընդհատեց Նազլին յուսահատ։—Նրանք մեզ կը տանեն... Ա՜խ, Աստուած։

Եւ նա սկսեց հեկեկալ։

Ալօն ձեռքի դերանդին իսկոյն խրեց գօտին, գրկեց իր Նազլուն, համբուրեց և ասաց.

— Ես պիտի գնամ կռւելու. քեօխան դրա համար է ինձ կանչում։ Դու պինդ կաց։ Սարգսի հետ միասին կը վերջացնէք էս արտը. սա վերջինն է. կը հաւաքէք կալը և կը կալսէք։ Նազլի ջան, հիմի տանը դու պիտի լինես տղամարդը։ Սարգիսը 14 տարեկան է. ամեն ինչ կարող է անել, բայց տուն կառավարել ոչ։ Մեր ճտերին մղայիթ կաց։ Թիւրքը չի համարձակվի։ Անցեալ տարի չէ՞ր որ բէրզեննները, բոլգարները նրա հոգին հանեցին։ Աշխարհ է, սուսլ չի լինի, եթէ եկան, մեռիր և նրանց ձեռքը մի ընկնիր։

Նազլին նայում էր հառաչով կարճ, բայց թմբլիկ ամուսնու վրա ու չէր հաւատում, որ այդպէս շուտ նրանից պիտի բաժանվէր։

II

Ալօն լեռան մութով պատած ստորոտում շատ երկար նստելուց և աստղազարդ երկնքին դիտելուց յոգնել էր, որ մտքով սլացաւ հայրենի գիւղը և յիշեց այդ բոլորը։

— Ոչ, պիտի յաղթել, եթէ ոչ՝ թիւրքերը երեխ առած ներս կը մտնեն Զանգեզուր և իմ Նազլիկս...

Նա այլևս չը շարունակեց։ Նա սարսափեց, երբ յիշեց, թէ ինչ կանեն նրանք։

— Լէմսը, որ քրիստոնեայ ազգ է, էսպէս է, հապա թիւրքից ինչ պահանջել։

— Ի՞նչ ես քեզ ու քեզ մրթմրթում,—նկատեց քիչ հեռու նստած ընկերը հրացանը դնելով ծնկան վրա։

— Պիտի յաղթել, պիտի յաղթել. եթէ ոչ՝ վայը եկել է տարել մեր կանանց և քոյրերին։

Եւ նա սկսեց բացատրել։

— Ճշմարիտ է,—պատասխանեց ռուս ընկերը։—Դուք հայերդ քաջ էք, ես դրանում չեմ կասկածում. ուզում ես՝ տասնապետին յայտնեմ, որ դու ուզում ես լեռը անցնել։

— Երանի չէր ինձ թոյլ տար...

Մի քանի րոպէից յետոյ լեռան գագաթին երևաց մի ստուեր և արագ անյայտացաւ լեռան միւս կողմում։

— Սրտոտ տղայ է, նկատեց տասնապետը, երբ Ալօն կորաւ աչքից։—Նրա առաջին գնդակը նշան կը լինի մեր յարձակման։ Եղէք պատրաստ,—հրամայեց տասնապետը իր զէնքերը կարգի բերելով։

III

Ալօն երբ լեռան միւս լանջին անցաւ, նրա առաջ բացվեց մի հսկայական տափաստան, որի զանազան մասերում նկատվում էին մանր գիւղեր։

Նրան ասել էին, որ այդ բոլոր գիւղերում լեհեր են ապրում, և նրանք ռուս զօրքին ուրախութեամբ են աջակցում։ Նա վճռեց մտնել այդ գիւղերից մէկը՝ ճշգրիտ տեղեկութիւններ հաւաքելու համար։

Նա առանց ետ նայելու սլանում էր։

Շառագունում էր արևելքը։ Տափաստանի վրա երկու օր առաջ մեծ ճակատամարտ էր տեղի ունեցել, ուր ռուսները թէև լաւ ջարդ էին տուել աւստրիացիներին, բայց հրամանատարի կարգադրութեամբ ետ էին նահանջել։ Ալօն ոչինչ չը գիտէր այդ մասին։ Նա միայն զարմանում էր, երբ տեսնում էր, որ անթիւ դիակներ թափված էին. այդ դիակները տեսնելուն պէս նախ սոսկում զգաց, բայց քիչ յետոյ նրա համար դիակները դարձան սովորական իրեր և նա շատ անգամ կոխ էր տալիս ու անցնում այդ դիակները։ Նա մօտեցաւ դիակների մի այլ կոյտի։ Հարիւրաւոր մարդիկ թափված էին իրար վրա։ Նա կանգ առաւ։ Դիակների ետևից նա լսեց քչփչոց։ Ալօն իսկոյն հրացանն առաւ թևի տակ։

Փորսող տալով մտաւ դիակների մէջ և սկսեց դիտել։ Տեսաւ նա այնտեղ երեք հասարակ գիւղացիներ, որոնք դիակների թալանումով էին զբաղված։

— Անիծածներ,—գոչեց Ալօն, հրացանը դէմ տալով մէկի կրծքին.—չը շարժվէք, եթէ ոչ՝ երեքիդ էլ կը սպանեմ. չոքեցէք։

Գիւղացիներն անակնկալից յանկարծակիի եկած՝ իսկոյն չոքեցին։ Ալօն նրանց ձեռքերը մէջքներին կապելով հրամայեց ասել թշնամու տեղը։

— Էլ ինչո՞ւ ես մեզ կապում. նրանք այս երևացող գիւղումն են,—խօսեց գիւղացիներից մէկը։—Նրանք 10 հոգի են, բոլորն էլ ձիաւոր, աւստրիացներ են,—շարունակեց գիւղացին առանց հարցերի սպասելու։

Նա պրակտիկայից գիտէր, թէ ինչ էր հարկաւոր հաղորդել։

— Նրանց գունդը այս լեռան արևմտեան կողմումն է բանակած.—նա ցոյց տուեց այն սարը, որի հակառակ ստորոտում ընկերներն էին մարտ կացած։

Ալօն իսկոյն հասկացաւ, որ ընկերները փորձանքի մէջն են։ Նա իր մասին միանգամայն մոռացաւ։ Վճռեց գիւղի մէջ պահակներին յանկարծակիի բերել և այդպիսով աւստրիական գնդի մէջ շփոթութիւն ձգել։

Գիւղացիների առաջնորդութեամբ գաղտնի տեղերով հասաւ գիւղը և մօտեցաւ այն տանը, ուր իջևանել էին այն տասը հոգին։

Բակում հսկում էր կիսաքուն զինուորը։ Ալօն ետևի կողմից զգոյշ մօտենալով՝ իսկոյն բռնեց զինուորի կոկորդից և մի ակնթարթում գլորեց նրան գետին, ապա դաշոյնը խրեց նրա կրծքի մէջ։ Մի ձիչ անգամ չը կարողացաւ հանել զինուորը։

Տիրում էր խորհրդաւոր լռութիւն։

Փչում էր բարակ քամին և բակում բուսած չինարի ծառերի տերևները իրար զարնելով առաջացնում էին ուժեղ շփլթոց։ Ալօն ներս նայեց պատուհանից և տեսաւ, որ ամենքը քնած էին։ Դուռն իսկոյն կողպելով դրսից հրդեհեց տունը։ Եղէգնեայ տանիքը իսկոյն կորաւ թանձր ծխի և նրա միջից դուրս սողացող լեզուների մէջ։ Սենեակը լցվեց ծխով։ Զինուորները ներսից աշխատում էին դուռը փշրել, բայց չէին կարողանում։ Նրանք մօտեցան պատուհանին և ոյժով ծեծեցին երկաթը և հազիւ մի մարդ դուրս սողալու համար ճանապարհ կարողացան բանալ։ Ալօն դաշոյնը հանած կանգնեց պատուհանի մօտ և կտրեց առաջին գլուխը։ Դիակը մնաց երկաթների արանքում։ Ներսից լսվում էին ահռելի հեծկլտանքներ։

— Անձնատուր ենք լինում,—լսվում էր ներսից ռուսերէն, իսկ պատուհանից դուրս էին թափվում հրացանները։

Երբ Ալօն համոզվեց, որ նրանք այլևս վտանգաւոր չեն կարող լինել, դիակը հանեց երկաթների միջից և ապա հերթով մէկ-մէկ հանելով պատուհանից աւստրիացիներին՝ կապոտեց նրանց ձեռքերը սեփական գօտիներով և հրամայեց առաջ անցնել։

Երբ գերիների խումբը հասաւ լեռնացած դիակներին, Ալօն տուեց ազդանշանի կրակը։ Տասն րոպէ չանցած՝ լեռան գագաթից դէպի ներքև գլորվեցին նրա ընկերները։ Տասնապետը աչքերին չէր հաւատում։

— Դէ, եղբայր, շնորհաւորում եմ քո Գէօրգիի շքանշանը. հրամանատարին անպատճառ կառաջարկի քո անունը պարգևատրութեան համար,—ասաց նա։

Ապա իսկոյն տեղեկանալով գործի դրութեան մասին, համոզեց վերադառնալ նախկին տեղը և այնտեղից կրակ բանալ լեռան արևմտեան ուղղութեամբ։

Այդպէս էլ արին։

Լուսաբաց էր, որ երևաց հրդեհի թանձր ծխի հսկայական քուլան և սկսեց ոլորվել հորիզոնի վրա. դրան յաջորդեց Ալօյի ընկերների համազարկը։ Աւստրիական գունդը, կարծելով որ շրջապատված է ետևի կողմից, սկսեց նահանջել արևելք և՝ ընկնելով ռուսական առաջապահ գնդի խաչաձև կրակի տակ՝ ոչնչացաւ։

Իսկ Ալօն իր տասն գերիներով երբ հասաւ գունդը, դարձաւ օվացիայի առարկայ։

Ամենքը գիտէին արդէն։

— Կեցցէ հերոսը,—գոչում էին ընկերները։

Գնդապետը մօտենալով համբուրեց իր քաջարի զինուորի ճակատից և ասաց.

— Այժմ ինչ ես ուզում։

— Ուղարկիր ինձ Կովկաս կռւելու թիւրքի դէմ. իմ Նազլին այնտեղ է.—և նրա աչքերից գլորվեցին արցունքի խոշոր կաթիլները։—Ես խոստանում եմ 10-ի տեղ 20-ը բերել. միայն այնտե՜ղ, այնտե՜ղ. չէ՞ որ այնտեղ մորթում են մերոնց։

Գնդապետը խոստացաւ, եթէ առաջին գնդակը պայթի ռուս-թիւրքական սահմանում, Ալօյին ուղարկել։

— Իսկ մինչև այդ առաջին գնդակը, թոյլ կը տա՞ք, որ ես դարձեալ տասնապետի հետ լինեմ։

— Դու այժմ ինքդ կը լինես տասնապետ։

Եւ Ալօն մինչև այսօր սպասում է առաջին գնդակին։

Արգար Պայազատ

ցոյց տալիս, բոպէ առ բոպէ սպասելով անգլիական զօրքի գալստեան։ Բերդը կրիտիկական վիճակումն է։ Թնդանօթաձգութեան գործած աւերը աննկարագրելի է։

◆ Օրլօվում արիւնահեղ ընդհարում է տեղի ունեցել աւստրիական զօրքի մէջ եղող ռումինների և ունգարների միջև։ «Н. В.»-ի ասելով, երկուստեք կան մեծ թւով սպանված և վիրաւոր։

◆ Գերմանական ռազմի նաւատորմը լողում է Բալտիկ ծովում։

◆ «Р. Сл.»-ին հեռագրում են, որ գերմանացիների ռմբակոծութիւնից Անտվերպէնը մասամբ քարուքանդ է եղել։ Առաջին ամրութիւններն ընկել են գերմանացիների ձեռքը։ Բնակիչները սարսափահար փախչում են քաղաքից։

◆ Հռոմից տեղեկացնում են, որ արտաքին գործերի մինիստրը մեկնեց Ֆրանսիա՝ բանակցութիւններ վարելու համար։ Միաժամանակ միևնոյն նպատակով Անգլիա է մեկնել մինիստրի օգնականը։

◆ Պերեմիշլում հրդեհներ են ռուսների թնդանօթաձգութիւնից։ Բերդապահ զօրքը շարունակում է ցոյց տալ ուժեղ դիմադրութիւն։

◆ Կոպէնհագէնից հեռագրում են, որ Աւստրիան առաջարկեց Սերբիային հաշտութիւն կնքել շահաւէտ պայմաններով։

◆ «Դէյլի Մէյլ» լրագրին հաղորդում են Ամստերդամից. «Վիլհէլմը Կարմիր Արծուի շքանշան է խոստացել այն օդագնացին, որ ռումբ կը նետէ Լօնդօնի վրա»։

◆ Վաշինգտոնում այլ ևս չեն խօսում 1915 թ. Հաագայում խաղաղութեան կոնգրէս գումարելու մասին։

◆ Կոպէնհագէնից հեռագրում են, որ գերմանացիք պատանդներ են վերցրել Բէլգիայում՝ երկաթուղագծերին մօտ գտնվող գիւղերից։ Գերմանացիք նախազգուշացրել են գիւղերի բնակիչներին, որ եթէ ամենափոքր վնասուածք լինի երկաթուղագծերի վրա, վերոյիշեալ պատանդները իսկոյն հրացանի են բռնվելու։

◆ Ցունաց թագաւորը յայտնել է, որ եթէ բալկանեան տէրութիւնները ստիպված լինեն խառնվել եւրոպական պատերազմին, այն ժամանակ Յունաստանը բռնելու է երրեակ համաձայնութեան կողմը։

◆ Անգլիական ազդեցիկ «Թայմսը» գրում է, որ ներկայ պատերազմը տևելու է շատ երկար, որովհետև նոր նման պատերազմ անհնարին է։

◆ «Н. Вр.»-ն պնդում է, որ դատախազական իշխանութիւնները փաստեր են ժողովում Բուրցէվի դատական գործերի մասին մինիստրների խորհրդին զեկուցում ներկայացնելու համար։

◆ Պետրօգրադից հեռագրում են, որ խաղաղութեան լիգան դիմեց ամերիկեան դեսպանին, խնդրելով աջակցել ազատել տալու Մ. Կովալեվսկիին աւստրիական գերութիւնից։

ԹԻՒՐՔԻԱՅՈՒՄ

◆ Երրեակ համաձայնութեան պետութիւնները ուլտիմատում ներկայացրին Բ. Դրանը՝ բանալու անմիջապէս Դարդանէլը։

◆ Թիւրքաց կառավարութիւնը յայտնեց անգլիական դեսպանի պահանջին՝ եգիպտական խըդիվի Կ. Պօլսից մեկնելու առթիւ, թէ Անգլիայի պահանջը կոպիտ խախտումն է Թիւրքաց գերիշխանութեան։ Խըդիվը մնում է Կ. Պօլսում սուլթանի կարգադրութեան համաձայն։

◆ Կ. Պօլսից «Рѣчь»-ին հեռագրում են, որ Րօդոստօյում կենտրոնացված է երկու զօրաբանակ և 15 ռազմանաւ։ Բուլաիրի բերդերը վերանորոգվում են։

◆ Կ. Պօլսից հեռագրում են, որ Բ. Դուռը փակեց Զմիւռնիայի և Բէյրութի նաւահանգիստները կռւող պետութիւնների համար։

◆ Հեղինակաւոր աղբիւրներից տեղեկացնում են, որ Կովկաս և Պարսկաստան ուղարկված թիւրք էմիսարները լիակատար անյաջողութեան են մատնվել։ Մահմեդականները յայտնել են էմիսարներին, որ Թիւրքիայի հանդէս գալը ընդդէմ Ռուսաստանի նրանք չեն հաւանում, և մատնանշել են, թէ այդ տեսակ քայլի դէպքում Թիւրքաց պետութեանը կորուստ է սպառնում։

◆ Կ. Պօլսից հեռագրում են, որ Ջէմալ-փաշան փորձեց թիւրք նաւաստիների և պաշտօնեաների նշանակել «Բրէսլաու» և «Գեբէն» զրահանաւերի վրա. սակայն գերմանացիք շատ խիստ կերպով մերժեցին, ասելով որ յածանաւերը թիւրքերի կարիք չունեն։ Թիւրք շրջաններում սկսվում է հիասթափութիւն գերմանացիների վերաբերութեամբ։

ՍԵՐԲԻԱՅՈՒՄ

Նորերս Օդեսա եկած ռուս ինժեներ Ստրեմուխով հետևեալն է պատմում Սերբիայի դրութեան մասին։

«Այն, ինչ որ ամենից շատ զարմանք է պատճառում այս տենդային պայքարում,— ասում է Ստրեմուխով,—այդ աւստրիական մեծ բանակի ամօթալի ձախողութիւնն է, որ մինչև այժմ չը կարողացաւ վերցնել միանգամայն անպաշտպան Բէլգրադը։ Հէնց որ պատերազմը յայտարարվեց, որոշված էր, համաձայն գոյութիւն ունեցող ծրագրի, յանձնել Բէլգրադը առանց կռւի։ Բայց Աւստրիայի ակտիւ գործի դիմելու ժամանակ, գեներալ Պուտնիկ կարողացաւ ազատվել աւստրիական գերութիւնից։ Այդ ծեր, փորձված զօրականը հակառակեց Բէլգրադը առանց կռւի թշնամուն տալ։ Բէլգրադի շրջակայքում նա գտաւ բնական ամրութիւններ. բլուրների վրա թնդանօթներ դրվեցին, և սկսվեց մայրաքաղաքի հերոսական պաշտպանութիւնը։

«Իմ Բէլգրադից դուրս գալու միջոցին,— շարունակում է Ստրեմուխով,—քաղաքը ներկայացնում էր աւերակների կոյտ։ Բայց և այնպէս աւստրիացիները չը կարողացան վերցնել Բէլգրադը։

«Ամենից աւելի զարմանալի է սերբ ազգաբնակութեան հանգիստ վերաբերմունքը դէպի պատերազմը և նրա սարսափները։ Մի տարվայ ընթացքում երեք սարսափելի պատերազմ տեսնելով և ապրելով, սերբերը այսօր տրտունջի մի խօսք անգամ չեն ուղղում ճակատագրի հասցէին։ Մարդիկ բանակ են մտնում ոչ թէ օրէնքի պահանջով, այլ սեփական ցանկութեամբ և կամքով։ Զը գնալ ամօթ է։ Եւ գնում են՝ անել ու ջահել...»։

ՄԻ ՕՖԻՑԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԻՑ

Ռուսական զօրքի Արևելեան Պրուսիայում կատարած արշաւանքներին մասնակցող մի օֆիցէր մի շարք հետաքրքրական տեղեկութիւններ է պատմում։

Ամենից առաջ նա գտնում է, որ ռուսների Օստերօդէ-Սօլդաուի մօտ կրած անյաջողութիւնը բաւական չափազանցված է հասարակութեան մէջ։ Իսկապէս ասած, ճնշվել է միայն մի կորպուս, որի վրա յարձակվեց կրկնակի ուժեղ թշնամին։ Բայց այստեղ պրուսացիները չը կարողացան օգտագործել իրանց առաւելութիւնը և հետապնդել մեր զօրքերին, որոնք նահանջում էին լիակատար կարգ ու կանոնով։ Մեր և գերմանական առաջապահ զօրքերի միջև եղած տարածութիւնը հասնում էր 10—20 վերստի։ Ռուսական զօրքերը կռւում են հրաշալի կերպով։ Լաւ ոգևորված են նրանք։

Այդ ոգին որոշ չափով պահպանում են օֆիցէրները, որոնց արարքները վեր է ամեն գովասանքից։ Օրինակ կարող է ծառայել հետևեալ էպիզօդը։ Ռուսական զօրքերը վերցրին գերմանական մի քաղաք, ուր գերմանացիները թագնվել էին փոսերի մէջ։ Գնդի հրամանատարը հրամայեց յարձակվել բացականչելով՝ «Ցառիջ, մեզ հետ է Աստուած»։ Այդ ժամանակ թշնամու շրապնելի կտորը դիպաւ հրամանատարի կռնակին ու հեռադիտակին, և նա մնաց անվընաս... Հեռադիտակը վերցնելով, հրամանատարը դիմեց զինւորներին. «Տեսնում էք, զաւակներս, մեզ հետ է Աստուած։ Ցառիջ»։ Զը նայած թշնամու կործանարար կրակին, մեր վաշտը արիաբար յարձակման դիմեց, ներշնչված իր հրամանատարից, որը, անգամ վէրք ստանալով, շարունակում էր հրամաններ տալ։ Գերմանացիները չը դիմացան և, չը սպասելով սուինակռւի, տուին իրանց դիրքը, ցցելով հրացանները և անկարգ փախուստի դիմելով։ Վաշտի հրամանատարը արժանացել է ոսկեայ սրի։

Գերմանական արտիլլերիայի գործողութիւնների մասին օֆիցէրը ընդհանրապէս նպաստաւոր է խօսում։ Գերմանացիների օդային հետախուզութիւնը կատարվում է աջող կերպով և լայն չափերով։

Գերմանական ազգաբնակութեան վերաբերմունքը դէպի մեր զօրքը ուղղակի գազանական էր։ Մինչդեռ, մեր զօրքերը գերմանացիների նկատմամբ իրանց շատ զըսպված էին պահում և անգամ սիրալիր էին։ Իրանց յուզված էին պահում և գերմանացի կանայք։ Գերմանացիները իրանց տմարդութիւնը երևան հանեցին նաև Տիլզիտում, ուր ռուսական իշխանութիւնները, քաղաքացիների խնդրանքով, թոյլ էին տուել սովորական տօնավաճառը, ուր մեծ քանակութեամբ ներս խուժեցին գերմանական զինւորները, որոնք և կրակ բացին ռուս զօրքերի վրա։ («Т. Л.»)

ԱՆՏՎԵՐՊԷՆ

Բէլգիայի ամենաառաջին՝ թէ մեծութեան ու թէ ամրութեան տեսակէտից՝ բերդաքաղաքն է Անտվերպէնը, ուր կենտրոնացած է Բէլգիայի զօրքը և որը Գերմանիայի կողմից պաշարված է ներկայումս։

Քաղաքը գտնվում է Շելդա գետի աջ ափին տափարակի վրա. գետի լայնութիւնը այդ մասում հասնում է 350—600 մետրի, իսկ խորութիւնը այնքան է, որ ամենախոշոր նաւերն անգամ կարող են երթևեկել ազատօրէն։ Շնորհիւ այդ յարմարութեան՝ Անտվերպէնը կապված է ծովի հետ ու Եւրոպայի ամենամեծ ու յարմարաւոր նաւահանգիստներից մէկն է ներկայացնում։

Անտվերպէն այցելող նաւերի թիւը տարեկան հասնում է 6—7 հազարի։ Առանձին հռչակված է բամբակէ ու մետաքսէ գործուածքներով։ Ազգաբնակութեան թիւը մօտ 300,000 է։

Առևտրական տեսակէտից զատ՝ Անտվերպէնը հռչակված է նաև որպէս Եւրոպայի կուլտուրական քաղաքներից մէկը. նրա գեղարուեստական ճեմարանը, որ սկիզբ է առել XVII դարից, յայտնի է իր նկարչական գալերէյով, ուր զետեղված են հանճարեղ նկարիչների ստեղծագործութիւնները, ինչպէս Ռեմբրանդի, Վան-Դիկի, Ռուբէնսի և այլն։ Կան նաև բազմաթիւ հիմնարկութիւններ, թանգարաններ, թատրոններ։ Համաշխարհային համբաւ են վայելում նրա բուսաբանական այգին, ճարտարապետութեան պատմական սքանչելի կերտուածքները, ինչպէս Notre Dame-ի գօթական մայր եկեղեցին և այլն։

Անտվերպէնը հիմնարկված է VII դարում, որպէս ամուր քաղաք, նորմանների արշաւանքներից պատսպարվելու համար։ Քանիցս նա անցել է ձեռքից ձեռք Եւրոպայի պատերազմող թագաւորների մէջ. 1832 թ. ֆրանսիացիները վերցնելով տուին նրան Բէլգիային։ 1851 թւի կառավարութիւնը նրա ամրութիւնները վերանորոգեց ու յարմարեցրեց ռազմագիտութեան տեխնիկայի նոր պահանջների համաձայն։ Հին ամրութիւնները քանդեցին և նրանց տեղ կանգնեցրին նորերը։

Մի ահագին ուժեղ պատնէշ խոր ջրանցքով օղակում է քաղաքը իր արուարձաններով, համարեա 20 կիլօմետր տարածութեամբ, որի երկու ծայրերը միացած է Շելդա գետին։ Քաղաքն ունի բազմաթիւ ստորերկրեայ անցքեր. թագստի մարտկոցներ, որոնք աւելի են ուժեղացնում քաղաքի ամրութիւնները, իսկ արհեստական ջրանցքների դռնակները այնքան շատ են ու այնպէս յարմարեցված, որ կարելի է հեղեղ առաջ բերել և լցնել ամբողջ տափարակը մինչև քաղաքը։

Անտվերպէնը բնական հեղեղումներից պաշտպանելու համար պաշտպանված է լայն հողաթմբերով, որոնք միաժամանակ մեծ ծառայութիւն են մատուցանում արտաքին թշնամիների դէմ։

Անտվերպէնի ամրութիւնները պաշտպանվում են 3400 թնդանօթներով։

Քաղաքապահ զօրքը հասնում է մօտ 80 հազարի։

ՊԱՏԵՐԱԶՄՆ ԵԳԻՊՏՈՍ

Ալէքսանդրիա, 1/14 սեպտ.

Համաշխարհային պատերազմը հռչակուելէն քիչ յետոյ, Եգիպտոս իր չէզոքութիւնը խզեց և ինքզինքը իբրև պատերազմիկ պետութիւն հռչակեց։

Իրաւ է թէ Եգիպտոս անգլիական ստացուածք չէ, իրաւ է թէ տակաւին անգլիական պրօտէկտօրայի տակ ալ չի գտնուիր այս երկիրը, այսու ամենայնիւ, նկատելով որ անգլիական գրաւման բանակ մը գոյութիւն ունի այստեղ 1882 թուականէն ի վեր, նկատելով որ գերման և աւստրիական զրահաւորները իրաւունք ունին ռմբակոծելու այն ամէն ծովեզերքները, ուր անգլիական նաւեր կամ անգլիացի զօրքեր կը գտնուին, պէտք տեսնուեցաւ Եգիպտոսը հռչակել իբրև պատերազմիկ երկիր, և անոր պաշտպանութեան հոգը յանձնուեցաւ անգլիական գրաւման բանակին։

Պատերազմի յայտարարութեան հետևանօք, բոլոր եգիպտական նաւահանգիստները գտնուած աւստրիական և գերմանական առևտրական նաւերը գերի բռնուեցան իրենց ապրանքներով, ի միջի այլոց Աւստրիական Լօյդի և գերման Նորդ Տէօյչէր Լօյդի ճամբորդական հոյակապ շոգենաւերը։

Թէև սկիզբները գերման և աւստրիացի դիւանագիտական գործակալներուն և հիւպատոսներուն թոյլատրուած էր Եգիպտոս մնալ, բայց վերջերս հաստատուած ըլլալով թէ գերման հիւպատոսք լրտեսութիւն կընեն, թէ գերման և թէ աւստրիական դիւանագիտական մարմիններուն ազդարարուեցաւ անմիջապէս երկրէն հեռանալ, և այս վերջինք թուականէս երեք օր առաջ խտալական շոգենաւով մեկնեցան։

Ֆրանսական զօրակոչին առթիւ, Եգիպտոսէն երեք հազարէ աւելի պահեստի և երկրապաշտպան զօրքեր մեկնեցան Մէսաժըրի Մարիթիմ ընկերութեան «Լօթիւս» և «Գալէդօնիէն» շոգենաւերով, որոնք իրենց կայմերուն վրայ պարզած էին ֆրանսական, անգլիական, ռուսական և բէլժիական դրօշները։ Այս զինուորներուն մեկնման առթիւ ահագին խանդավառութիւն կը տիրէր Ալէքսանդրիոյ նաւահանգիստը։ Անգլիական բանակին նուագածուաց խումբերը և տասնեակ հազարներով ամէն ազգէ ժողովուրդ ողջերթ մաղթեցին ֆրանսացի զինուորներուն։

* * *

Այստեղ, բոլոր ազգաբնակութիւնները, բացի մահմեդականներէն, ջերմապէս համակիր են երրեակ համաձայնութեան և կը մաղթեն անոր յաղթանակը։

Իսկ մահմեդականք, նոյն իսկ պետական պաշտօնատարներ, դատաւորներ և այլն, չը նայելով որ իրենց երկիրը պաշտօնապէս պատերազմի մէջ է երրեակ (աւելի ուղիղը՝ երկեակ) դաշնակցութեան հետ, իրենց համակրանքը կը յայտնեն գերմաններուն և ի բոլոր սրտէ կը մաղթեն այս վերջնոց յաղթանակը, որովհետև այս խեղճերը հաւատացած են, որ իսլամութեան միակ պաշտպան պետութիւնը Գերմանիան է և բոլոր միւս պետութիւնք իսլամութեան հակառակ են և անոր կործանումին կը բաղձան...։

Անկարելի է երևակայել բոլոր այն չափազանցուած լուրերը և սուտ զրոյցները, որոնք կը շրջին այստեղ իսլամ տարրերուն շրջանակներուն մէջ։ Շատ մը լուրջ կարծուած մարդիկ անկեղծօրէն համոզուած են թէ՝ Անվէրս և Պարիզ քաղաքները շատոնց ի վեր գերմանացիներուն ձեռքն անցած են...։

Բայց, իսլամական հանրային կարծիքին գրգռութեան մէջ, միայն գերմանացիները չեն որ դեր կը կատարեն այստեղ, այլ մանաւանդ մեր «պատուական» երիտասարդ թիւրքերը, իրենց գլուխը ունենալով պատերազմական մինիստր Էնվէր-փաշան, որ, կերևայ թէ, ինքզինքը Մեծն Նապոլէոնի տեղն է դրեր...։

Թիւրքօ-գերմանական վատ ինտրիգներու հետևանօք, այստեղ երևան ելաւ մեծ դաւադրութիւն մը, որու մէջ խըդիվական ընտանիքի անդամոց ոմանց մասնակցութիւնն ալ հաստատուած է, ի միջի այլոց իշխան Օմար-փաշա Թօսունինը։

Ցիշեալ դաւադրութիւնը կը ձգտէր Սիւրիոյ ճամբով օսմանեան զօրք հանել Եգիպտոս, ուր որ տեղական եգիպտական բանակին միացած՝ պիտի գրաւէր մեր երկիրը և անգլիական բանակը դուրս շպրտէր եգիպտական ափերէն։

Դաւադրութիւնը կանուխէն երևան ելաւ, և եգիպտական բանակէն 50-ի չափ սպաներ և ենթասպաներ հրացանի բռնուեցան։ Բայց այս եղելութիւնք արձագանգ չգտան եգիպտական միջազգային մամուլին մէջ՝ գրաքննութեան պատուէրով։

Միւս կողմանէ Օմար-փաշա Թօսուն, որ Մարսիլիա կը գտնուէր, հսկողութեան տակ առնուեցաւ ֆրանսական կառավարութեան կողմէ և իրեն արգիլուեցաւ Եգիպտոս վերադառնալ։

* * *

Տեղական թերթերը գրեցին, որ Եգիպտոս գտնուող անգլիական զօրքերը պատերազմի դաշտը պիտի ղրկուին և անոնց պիտի յաջորդեն հնդիկ զօրքեր։

Այստեղ մինչև իսկ մեծ պատրաստութիւններ տեսնուեցան հնդիկ զօրքերը ընդունելու համար։

Եգիպտ. խըդիվը, իշխան Աբբաս Հիլմի, տակաւին Կ. Պօլիս կը մնայ։ Ն. բարձրութիւնը, թէև իր ստացած վէրքերէն կատարելապէս ապաքինած, այսու ամենայնիւ դեռ որոշած չէ իր վերադարձի թուականը։

Տեղական թերթերը ամէն օր լուրեր կը հրատարակեն Ն. բարձրութեան մօտալուտ վերադարձի մասին։ Այսու ամենայնիւ կը թուի որ խըդիվը փափագող է տակաւին Կ. Պօլիս մնալ, մինչև որ քաղաքական հորիզոնը պայծառանայ. գուցէ այդպէս ալ թելադրուած ըլլայ իրեն հեղինակաւոր կողմէ մը։

Թղթակից

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀ

Խլեցէք մարդու հարստութիւնը, նա կարող է նորից ձեռք բերել կորցրածը։ Խլեցէք մարդու պատիւն անգամ, նա կարող է նորից վերականգնել նրան։ Բայց զրկեցէք նրան կեանքից, և ամեն ինչ վերջացած է։

Նա, ով զոհում է իր գանձը մի վեհ գործի համար, սոսկ մի բարերար է։ Նա, ով վտանգի է ենթարկում իր բարոյական հարստութիւնը, յոյս ունի նրան պաշտպանելու։ Իսկ նա, ով իր կեանքն է տալիս, մարտիրոս է։

Կեանքն է ամենամեծ գանձն աշխարհի։ Նա է բոլոր բարիքներից մեծագոյնը, ամենից անգնահատելին, ամենից անձեռնմխելին։ Եւ նա, ով չի խնայում իր կեանքը մի վեհ գործի համար, պիտի դասվի սըրբերի շարքը։

Որքան խղճալի է այն զինւորը, որ փախչում է պատերազմի դաշտից. որքան քամահելի է այն երիտասարդը, որ համաշխարհային արհաւիրքի ժամանակ կանչված լինելով իր քաղաքացիական պարտքը կատարելու՝ դիմում է հազար ու մի աններելի միջոցների—սուտ, խաբեբայութեան, կեղծիքի, կաշառքի—վառօդի հոտից խուսափելու համար, նոյնքան պաշտելի է նա, ով իր յօժար կամքով է վազում պատերազմի դաշտը։

Արդ, արհամարհելով պարազիտներին և երկչոտներին, յարգենք հերոսներին, եթէ չունենք քաղաքացիական քաջութիւն նրանց առջև խոնարհվելու։

Եւ տանք նրանց այն, ինչ որ կարող ենք և պարտաւոր ենք տալ—մեր նիւթական աջակցութիւնը և մեր բարոյական խրախուսանքը։ Տանք և տանք.

— Բարի ճանապարհ, ազնիւ և աներկիւղ հոգիներ։ Երջանիկ երթ և հպարտ վերադարձ և՛ ձեզ, որ գնում էք մեր մեծ հայրենիքի պատիւը պաշտպանելու համար, և՛ ձեզ, որ գնում էք մեր բազմաչարչար մայրենի ժողովրդին սպառնող վտանգներից փրկելու համար։

Շիրվանզադէ

ՊԱՀԱՆՋԸ ՄՆՈՒՄ Է ՉԸ ԲԱՒԱՐԱՐՎԱԾ

Ներկայումս, երբ համաեւրոպական պատերազմի հարցը համակել է բոլորիս հետաքրքրութիւնը, մամուլի պարտականութիւնը պէտք է լինի առաջն առնել այն բոլոր շահագիտական քայլերի, որոնց միակ նպատակն է անխնայօրէն շահագործել հասարակութեան այդ միակողմանի տրամադրութիւնը։

Խօսքս, ի մասնաւորի, քարտէզների մասին է, որոնք օր-օրի վրա սնկի նման բուսնում են և հեղեղել են շուկան։

Միանգամայն պարզ է, որ քարտէզները հիմա առաջնակարգ անհրաժեշտութիւն են ներկայացնում. չէ որ մենք այսօր հիմնաւորապէս ուսումնասիրում ենք Եւրոպան արիւնների գնով։ Բացի այդ՝ պատերազմի ընթացքում հետզհետէ կարևոր դեր են խաղում այնպիսի աննշան քաղաքներ, գիւղեր, աւաններ և այլն, որոնց գոյութեան մասին գաղափար անգամ չունէինք, ուր մնաց կանխատեսէինք նրանց պատերազմական նշանակութիւնը։ Այդ տեսակէտից քարտէզների բազմազան հրատարակութիւնը պարզ է. սակայն նրանք պէտք է որ իրար պակասը լրացնեն և վերջինը ի հարկէ չը պիտի ունենայ առաջինի սխալները։ Բայց տեսնում ենք բոլորովին հակառակը. ամեն մէկը աշխատում է նախ շտացնել արտաքինով հապճեպ վաճառքի հանել, և որ գլխաւորն է, կանխել ուրիշներից։ Այստեղ հանդէս են գալիս հրատարակիչների միանգամայն շուկայական ձգտումները. բոլորովին անտես են առնվում ընթերցող հասարակութեան պահանջները։

Մի այդպիսի պատկեր է ներկայացնում այս օրերս լոյս տեսած հայերէն քարտէզը, որի հրատարակողն է տեղիս վիմագրատներից մէկը (Դեմուրով)։ Հրատարակիչը դրել է իրան մի խնդիր՝ հրատարակել հայերէն պատշաճ քարտէզ, որի պահանջը իսկապէս մեծ է։ Սակայն, ինչպէս երևում է, հրատարակիչը միայն պահանջն է կարողացել զգալ, իսկ այնուհետև թէ ինչպիսի քարտէզ պիտի հրամցնել հայ հասարակութեանը, ինչ պահանջներ ունի այդ հասարակութիւնը հայ քարտէզից, ինչ խնդիրներ են կապված հայերէն քարտէզի հրատարակման հետ, այդ հարցերը նա չի դրել, որ ասէինք չի կարողացել լուծել։ Տեխնիքական կողմը համեմատաբար շատ լաւ է. ինչ վերաբերում է բովանդակութեանը՝ չենք կարող չը շեշտել, որ այնտեղ սպրդել են շատ անճշտութիւններ, որոնք ուղղակի անուշադրութեան կամ գործին թեթև վերաբերվելու հետևանք են։ Քարտէզը լի է տառասխալներով. մեծ սխալները նոյնպէս պակաս չեն. օրինակ՝ Ապշերոնեան թերակղզին նշանակված է Ապշերոնեան նեղուց, Իսլանդիա կղզին նկարված է Անգլիայի գոյնով, մինչդեռ պիտի նկարված լինէր Դանիայի գոյնով, որովհետև յայտնի է, որ այդ կղզին ոչ թէ անգլիական կալուածք է, այլ դանիական և այլն։ Թարգմանութիւն հօ բոլորովին չը կայ. ռուսերէն բառեր են հայերէն տառերով, այն էլ գրված այնպէս, որ շատ տեղերում ոչինչ չէք կարողանում հասկանալ. օրինակ՝ փոխանակ գրելու Օնեգեան լիճ, Լադոժեան լիճ՝ գրված է Օնէժսկոյէ օզէրօ, Լադօժսկոյէ օզէրօ. փոխանակ գրելու Վալդայ կղզի՝ գրված է ռուսով Վալդայ և այլն։ Մի խօսքով՝ առանց ռուսերէն քարտէզի չի կարելի բան հասկանալ, և այդ քարտէզ գնողը, անշուշտ, պէտք է վաղօրօք ձեռք բերի բարեխղճօրէն կազմված ռուսերէն մի քարտէզ։ Եթէ համեմատենք մինչև այժմ լոյս տեսած քարտէզների հետ (ռուս քարտէզների գնահատութիւնը թողնում եմ ռուս թերթերին), կը տեսնենք, որ այդ՝ թիւրիմացութեամբ հայերէն կոչված քարտէզը կէտ առ կէտ, առանց որևէ լրացումի ըստ ժամանակի պահանջի՝ արտանկարումն է Բագւում սրանից մի ամիս առաջ լոյս տեսած ռուսերէն մի քարտէզի, որ տպաւորութիւնից բացի ոչինչ չէ տալիս։ Եթէ դա յատուկ պատերազմի ձեռնարկ-քարտէզ է, ապա բացակայում է հրատարակողի աշխատանքը ըստ կարելւոյն լրացնելու քարտէզը եղած քարտէզներից և նոր աղբիւրներից, իսկ եթէ դրա հետ միասին հայերէն է և ընդգրկում է իր մէջ Կովկասը և Մերձաւոր Արևելքը, ապա ուր են հայկական գաւառների մանրամասնութիւնները։ Մի խօսքով՝ հրատարակչի կողմից չի նկատվում ոչ մի աշխատանք իր ձեռնարկը կոչման բարձրութեան վրա դնելու. հեշտ և թեթև աշխատանքի աղբիւր։

Եւ այդ թիւրիմացութիւնը արժէ 1 ռ.։

Այդ բոլորից եզրակացնում ենք, որ լոյս տեսած «հայերէն» քարտէզը չի կարող բաւարարութիւն տալ փոքր ի շատէ բանիմաց հայ մարդուն, մանաւանդ հիմա, երբ աշխարհագրական տեղեկութիւններով այդքան հարուստ ենք։

Ուստի լաւ քարտէզի պահանջը մնում է չը բաւարարված։

Անաչառ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Խանքենդի [illegible]

Խանքենդ, 16 սեպտեմբերի

Կիրակի օրը, ամսիս 14-ին, ռուս զօրքի յաղթութեան համար տեղիս ռուս և հայ եկեղեցիներում մաղթանք կատարվեց։

Մաղթանքը նախ կատարվեց ռուսաց եկեղեցում ներկայութեամբ Շուշու գարնիզոնի գլխաւոր պետի և տեղիս ռուս, հայ և թուրք ժողովրդի։ Մաղթանքի վերջում քահանան յորդորեց օգնութեան գալ կռւում վիրաւորված զինւորների օգտին, որից յետոյ գանձանակ հաւաքվեց մի քանի ռուբլի։

Այնուհետև մաղթանք կատարվեց հայոց եկեղեցում՝ հ. Վրթանէսի ձեռքով և աղօթաւորների ներկայութեամբ։

[illegible]

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

[illegible]

Թուզլու գծի վրա հանգանակվել է, երկա-թուղու ճանապարհավարձի հետ միասին, 2000 ր.։ Այդ գումարը փոխադրվելու է պատերազմից վնասվածներին օգնող քաղ. կենտրոնական կոմիտէտին։

◆ Փոխարքան թոյլատրել է կայսերական ռուսական պողպատական ընկ. Անդրկովկասի սահմաններում թարմ ու չոր մրգերի, նոյնպէս կոնսերվների և գինու նուիրաբերութիւններ հաւաքել հիւանդ ու վիրաւոր զօրականների համար։

◆ Քաղ. կանանց կոմիտէտը պատրաստել է զինուորականների հիւանդանոցի 390 մահճակալի ամեն տեսակ սպիտակեղէն։ Քաղաքային կենտրոնական կոմիտէտը որոշել է 3000 րուբլի յատկացնել կանանց կոմիտէտին նոր սպիտակեղէն պատրաստելու համար։

◆ Պատերազմի կանչված պահեստիների ընտանիքներին նպաստ տալու համար գանձարանից Թիֆլիսի նահանգին բաց է թողնված 650,000 ր.։ Այդ գումարից Թիֆլիսի քաղ. վարչութիւնը արդէն բաժանել է 75,000 րուբլի։

◆ Պատերազմի սկզբից մինչև այժմ «Кавказъ» լրագիրը հաւաքել և պատերազմից վնասվածներին օգնող կովկասեան կոմիտէտին է յանձնել 1336 ր. 20 կ.։

◆ Հասարակական ակումբի ներկայ շէնքը (Կ. Հ. Բ. Ընկ. տունը) յատկացված է վիրաւոր զինւորների հիւանդանոցի համար, որ պահելու է յիշեալ Ընկերութիւնը։ Այդ պատճառով ակումբը տեղափոխվում է իշխ. Կօբուլովի տունը (Գրիբօեդովսկայա փող., կանանց բարձր դասընթացքների ներկայ շէնքը)։ Առաջին երեկոյթը կը կայանայ շաբաթ, հոկտեմբերի 11-ին, և նուիրված է լինելու Լերմոնտովի յիշատակին, նրա ծննդեան 100-ամեակի առիթով։

◆ Կ. Հ. Բ. Ընկ. խորհուրդը ուղղել է Վրաց մէջ Գրագիտութիւն Տարածող Ընկերութեան վարչութեանը հետեւեալ ցաւակցական գրութիւնը. «Ընկերութեանդ հասած դժբաղդութիւնը հրդեհից, որ կլանեց գրքերի ահագին պահեստներ, խորը վիշտ պատճառեց Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան խորհրդին։ Մեծ է կորուստը, բայց զօրեղ է և հաւատը, որ վրաց ժողովրդի կենդանի գործունէութիւնը մօտ ապագայում կը վերականգնի մարդկային մտքի և բարձր զգացմունքների այդ ոչընչացած ստեղծագործութիւնները»։

◆ Խոշոր վաճառականների մի խումբ դիմել է Անդրկովկասի շրջանի առևտրականներին, հրաւիրելով նրանց, նախկին տարիների օրինակով, գալ Թիֆլիս ապրանքներ գնելու, ըստ որում հրաւիրագրում ասվում է, որ մեր առևտրա-արդիւնաբերական կեանքը գտնվում է նորմալ դրութեան մէջ և, տեղական բանկերի ու պետական բանկի գրասենեակի վարկերի փակման մասին տարածված լուրերը անհիմն են։

◆ Ոստիկանապետը կարգադրութիւն է արել ոստիկաններին, որով արգելվում է դրօշակներ կախել առանց թոյլտուութեան։ Տները զարդարել թոյլատրվում է միայն ռուսական դրօշակով, որ կազմված է երեք շերտից, վերևը՝ սպիտակ, մէջտեղը՝ կապոյտ և ներքևի մասը կարմիր գոյներով։ Կայսերական զինանիշը կրող դրօշակներով տներ զարդարելը արգելվում է։ Այս պահանջները խախտողները կենթարկվեն օրինական պատասխանատուութեան։

◆ Տղայոց 3-դ գիմնազիայի ծնողական ժողովի նախագահ է ընտրվել բժ. Ս. Պ. Շահ-Պարօնեան, փոխ-նախագահ բժ. Արտ. Շխեան և քարտուղար ու գանձապահ՝ Ա. Եղիազարեան։

◆ Կանանց բարձր դասընթացքների ունկնդրուհիները մի գրութեամբ յայտնել են քաղաքագլուխ Ալ. Խատիսեանին, որ իրանք պատրաստ են աշխատել վիրաւորների համար հաստատված մանղական կէտերում։

◆ Ժողովրդական Տան գործող Հայկական Սեկցիան այսօր ներկայացնելու է առաջին անգամ հայ բեմի վրա «Վելիզարիոս» յայտնի ողբերգութիւնը։

Ն Ո Ւ Խ Ա Ս

◆ Գանձակից գրում են, որ քաղաքում և գաւառում ձերբակալված գերմանահպատակ և աւստրիահպատակ մարդիկ աքսորվում են Վեատկայի նահանգը։ Սարերում ձիւն է եկել, որի հետևանքով եղանակները ցրտել են։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Վաղվանից սկսվելու են Հայ Դրամատ. Ընկ. դերասանական խմբի ներկայացումները Արտիստական ընկ. թատրոնում։ Սեզօնը բացվում է Շանթի «Հին Աստուածներով»։ Առանձնապէս յիշատակելի է այն, որ ներկայ թատրոնական սեզօնում խմբի մէջ հրաւիրված է ողբերգու Գալֆայեանը, որի մասին այդ առիթով համակրական մի քանի տողեր տպեց նորերս նաև Թիֆլիսի ռուս մամուլը։ Ներկայ խմբի մէջ բացակայում են այնպիսի աչքի ընկնող ույժեր՝ ինչպիսին են տ. Սիրանոյշ և պ. Զաւրիֆեան։

Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

Անգլիական գրողներից մէկը՝ Հ. Ուէլլս նորէն դիմեց Ամերիկային և ջերմ կոչ արեց, խնդրելով որ նա ոչ թէ մերկացնէ իր սուրը իր մեծ հայրենիքի պաշտպանութեան համար, այլ միայն հասկանայ, թէ այն ժամին, երբ հարիւր հազարաւոր անգլիացիներ, ձեռք ձեռքի բռնած հարիւր հազարաւոր ֆրանսիացիների և բէլգիացիների հետ, թափելով իրանց արիւնը և զոհելով կեանքը, գնում են կռւելու ազատութեան և իրաւունքի համար, ահա այդ սպառնալից պատմական ժամին վճռվում է ազգերի քաղաքական դոյութեան և խաղաղ համակեցութեան ամենավեհ և թանգագին իդէալների բաղդը։ Ապա նա գրում է.

«Մենք խորապէս համոզված ենք, որ պատերազմից յետոյ կը ծնվի Նոր Եւրոպա, Եւրոպա, որ զերծ կը լինի ամեն մի ճնշումից, ազատ Լեհաստանով, ազատ Գերմանիայով, ուրիշ ազատ ազգերով և խաղաղեալ Բալկաններով, որովհետև մի անգամ ընդ միշտ կը յաղթահարէ փոքր ազգութիւնների ազատութիւնների պաշտպանութեան սկզբունքը»։

Առաջ բերելով Ուէլլսի այս կոչը «Кавк. Слово» թերթը իր նախորդ օրվայ համարում իր կողմից գրում է.

Մենք արդէն ցոյց ենք տուել, որ այդ է այն նպատակ, որ միացրել է Ռուսաստանը, Անգլիան, Ֆրանսիան և Բէլգիան կռւի մէջ ընդդէմ Գերմանիայի, և մենք կարող ենք այժմ ընդգծել, որ այդպէս է հասկանում և անգլիական հասարակութիւնը։ Կարելի է կցել, որ ֆրանսիական հասարակութիւնն էլ այդպէս է ըմբռնում իր հրապարակախօսների բերանով, թէ Լեհաստանի ազատութիւնը, աւետված Գերագոյն Զօրահրամանատարի կոչով, բառնում է Ֆրանսիայի ուսերից գործված մի խիստ անարդարութիւն, այն է՝ մի ժամանակ ուժեղ և ազատ երկրի բաժանման գիտակցութեան ծանր բեռը։

Ազգային ազատութեան սկզբունքը, ինքն ըստ ինքեան վերացական, այդպիսի պայմաններում հանդիսանում է օրգանապէս կապված այն մեծ պետութիւնների ամենաէական շահերի հետ, որոնք շղթայազերծ են իրանց բաղդը կռւի մէջ Նոր Եւրոպայի համար, և վերացական սկզբունքից վերածվում է բէալական ույժի, որ պարտաւորեցնում է և հրամայողաբար պահանջում է իր մարմնացումը կեանքի մէջ և կը դառնայ վերջ ի վերջոյ հիմն քաղաքական երաշխիքների։

Լեհերը արդէն հասկացել են այդ, որովհետև նրանք քաղաքականապէս հասուն ազգ են։ Անհրաժեշտ է, որ այդ հասկանան և բոլոր միւս ազգութիւնները, որոնք ապրում են ռուսական կայսրութեան սահմաններում և քաղաքական անուրջների փոխարէն զբաղվեն օրգանական աշխատութեամբ՝ իրանց կուլտուրական և տնտեսական ույժերի վերածնութեան համար։

Ռուսաստանը կազմող ազգութիւնների մէջ հայ ազգը նոյնպէս ոչ մի քաղաքական ցնորքների ետևից չէ ընկած. նա հետամուտ է միայն զարգացնել իր կուլտուրական և տնտեսական ույժերը. բայց ռուսահայը քաղաքական մի անուրջ և ցնորք ունի, որ անհրաժեշտ է անպատճառ մարմնացնել. դա՝ իր եղբայրակից Թիւրքահայի ազատագրութիւնն է, այն է՝ Թիւրքահայերին հնարաւորութիւն տալ՝ նոյնպէս կուլտուրապէս, տնտեսապէս զարգանալ։ Եւ որովհետև այդ անհնարին է Թիւրքական տիրապետութեան ներքոյ, ուստի կամ պէտք է Թիւրքահայաստանին տալ ինքնավարութիւն կամ կցել նրան Ռուսական Հայաստանին։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՇԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Թաւրիզ, 15 սեպտեմբերի

Թաւրիզի հայոց Լիլաւայի դպրոցի քառասնամեայ յօբելեանական յանձնաժողովը յայտնում է ի գիտութիւն հայ հասարակութեան, որ հոկտեմբերի 11-ին կայանալիք յօբելեանական հանդէսը, ի նկատի ունենալով ներկայ խառն դրութիւնը, յետաձգվում է անորոշ ժամանակով։

Ապագայում կատարվելիք հանդէսի մասին նախօրօք կը յայտարարվի։

Նախագահ յօբել. յանձնաժողովի՝
Զ. Նազարբէգեան

Գանձապահ յօբել. յանձնաժողովի՝
Թ. Աֆթանդիլեան

Քարտուղար յօբել. յանձնաժողովի՝
Մ. Սահակեան

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թիֆլիս, 27 սեպտեմբերի

Հայուհեաց Որբախնամ Ընկ. վարչութիւնը, յօգուտ որբանոցի, ի յիշատակ հանգուցեալ Ս. Ի. Թումանեանի, Ե. Բ. Փուղինեանից և հանգուցեալի դուստրներից ստացել է 50 ր., ստացել է նաև մեծ քանակութեամբ մրգեղէններ և 2 գառը տ. Մարիամ Բաղրեանից, տ. Բարխուդարեանից, Ա. Գ. Աբուլեանից։ Վարչութիւնս իր բարոյական պարտքն է համարում վերոյիշեալ նուիրատուներին յայտնելու իր սրտանց շնորհակալութիւնները։ Վարչութիւն

Խմբագիր-հրատարակիչ՝
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Печатать дозволено военной цензурой.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ծախվում են

1) «ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԱՂՏՆԻ ՑԱՒԵՐԻ ԲԺՇԿԱՐԱՆ», նկարներով, բազմաթիւ խորհուրդներով և բէցէպտներով։ Անհրաժեշտ գիրք և պարզ ու հասկանալի գրված ամեն մի չափահասի համար. բազմաթիւ նախազգուշութեան կանոններ աբեկէրով և այլ ցաւերով չը վարակվելու համար։ Գրքի մէջ կայ նաև սուր և խրոնիկական տրիպէրի և բժշկութեան մասին, բէցէպտներով։ Գինը 50 կոպ.։

2) «ՓՈՐՁԱՆՔՆԵՐԻ ԱՌՋԵՒՈՆ ԲԺՇԿԱՐԱՆ», ամեն տեսակ պատահական փորձանքներ, հիւանդութիւններ, թունաւորութիւններ և նրանց շուտափոյթ օգնելը։ Բազմաթիւ տնային դեղեր և խորհուրդներ։ Շատ պարզ ու հասկանալի լեզուով։ Ամեն մարդու անհրաժեշտ գիրք գրպանի համար, և ամեն մարդ կարող է մեծ օգնութիւն հասցնել թէ իրան և թէ ուրիշներին։ Գինը 30 կոպ.։

3) «ԾԻԾԱՂԻ ՏԿԶՈՐ» ամենալաւ և ծիծաղաշարժ անէկդոտների ու սրախօսութիւնների ժողովածու։ Ծիծաղաշարժ ակճորի պատկերը գրքի երեսին։ Գինը 20 կ.։

Այս երեք գիրքը միասին պահանջողներին

ՁՐԻ ՈՒՂԱՐԿՈՒՄ ԵՄ ԻԲՐ ՆՈՒԷՐ

երեք հետևեալ գրքերը. 1) «Նկարչմատի շալվարը» ծիծաղաշարժ վօդեվիլ չափահասների համար (գինն է 20 կ.), 2) «Րաֆֆի» պատկերով (գ. 10 կ.), 3) «Միլենայն դագաղում», պատմուածք հայ-թիւրքական կռիւներից, դիակների նկարներով, գինն է 7.։

Գրքերի գինը և ճանապարհի ծախս 17 կոպ. անպայման առաջուց ղրկել մարկաներով։ Հասցէս՝ Тифлисъ. Семеновская ул. № 9. Медицинскому фельдшеру А. Г. Есаянцу.

(Հ. Կ.) 327. 100—36

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 20-ԻՆ ԿՈՐՑՎԱԾ Է

ՄԻ ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ, որի մէջ եղել են՝ ա) թոյլտուութեան վկայական՝ հանդերձ լուսանկարով, խէնջալ, ատրճանակ և թուր պահելու, բ) Նոր-Ակումբի և Բօրսայի անդամակցական անդորրագրեր և այլ այցետոմսեր։ Գտնողին խնդրում եմ բերել ինձ և ստանալ բաւարար վարձատրութիւն։ Հասցէս՝ Тифлисъ, Михайловскій пр., 102, տելէֆօն 6—54, Դիմիտրիյ Իվանովիչ Լօլաձէին։

899. 3—3

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 24-ԻՆ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ Ժ. 7-ԻՆ ԿՈՐՑՎԱԾ Է ԿԱՆԱՑԻ ՈՍԿԷ ԺԱՄԱՑՈՅՑ

4 հատ փոքրիկ ադամանդներով և ոսկէ շղթայի վրա ամրացված՝ դաստակին կապելու համար։ Ենթադրվում է, որ ժամացոյցն ընկել է Երևանեան հրապարակի վրա, Կաֆեանի և Գավրիլովի խանութների միջև եղած մայթի վրա։ Ժամացոյցը իբրև յիշատակ տրված լինելով, գտնողին խնդրվում է բերել Խլէբնի հրապարակ, № 4 տունը, բնակարան № 4—Ցարութիւնեանին և ստանալ բաւարար վարձատրութիւն։

903. 1—1

Հաշւապահական Կուրսեր Գ. Կ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆԻ

(ա.օ) Նիկօլայէվսկայա փող. 36. 863. 25—16

Առևտրի եւ Արդիւնաբերութեան Մինիստր. տնօրէնութեան ներքոյ գտնվող

Տ. Մ. ՓԻԼՕՅԵԱՆԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐՈՒՄ

Թիֆլիս, Միխայլեան պր. 24/2. Տէլէֆօն № 976.

Տալիս էն երկսեռ անձերին մասնագիտական առևտրական կրթութիւն։
Դասընթացքն աւարտողներին տրվում են ատտեստատներ։

Գործնական զբաղմունքները կատարվում են կուրսերում՝ Լօնդօնի Pitman և Պարիզի Pigier դպրոցների ձևով կազմակերպված Muster-Comptoir-ում։ Նիւթերն առնվում են բէալ կեանքից։ Առարկաներն են. ա) պարտադիր. 1) Հաշւապահութիւն (պարզ, իտալ., գերմ., ֆրանս., ամերիկական, բանկային և գործարանական). 2) Առևտրական թւաբանութիւն. 3) Քաղաքատնտեսութիւն. 4) Օրէնսգիտութիւն (առևտրական իրաւունք, մուրհակի կանոնադրութիւն). 5) Առևտրական թղթակցութիւն. 6) Թւաբանութիւն համրիչի վրա. 7) Վայելչագրութիւն (ամենաշատ ձեռքի ուղղումն), արագագրութիւն. բ.) ոչ-պարտադիր. 1) Օտար լեզուներ. 2) Սղագրութիւն. 3) Դակտիլլօգրաֆիա (ռեմինգտօն և ուր.) և 4) Առևտր. թղթակցութիւն օտար լեզուներով։ Զբաղմունքները կատարվում են և զատ-զատ։ Ունկնդիրների թւի շատութեան պատճառով բացվում է երկրորդ զուգընթաց բաժանմունք, որը մանաւանդ յարմար է օտարաքաղաքացիների համար։ Ունկնդիրների թիւը սահմանափակված է։ Պարապմունքների սկիզբը սեպտեմբերի 15-ին։ Խնդիրների ընդունելութիւնը առ. ժամը 10—12-ը և երեկ. 4—7-ը։ Ծրագիրը և կանոններն ուղարկվում և տրվում են ձրիաբար կուրսերի շէնքում։ Կուրսերը ֆիրմաներին յանձնարարում են հաշւապահներ, օգնականներ և առևտր. այլ ծառայողներ՝ կուրսերի ընթացաւարտներից և իրանց ընդունակութեամբ աչքի ընկնողներից։ (Ընթացիկ տարում կուրսերն ունեցել են 334 ունկնդիր, որոնցից 67 հոգի իգական սեռից)։

Կուրսերի հիմնադիր՝ Տ. ՓԻԼՕՅԵԱՆ

(ա. օ.) 720. 0—41

ԻՆԺԵՆԵՐ Ի. Ս. ՊՈՆԴՈՅԵՎ

— ԹԻՖԼԻՍ —
Ելիզավէտինսկայա, 164, անկիւն Բակինսկայա փ.
— Տէլէֆօն գրասենեակի № 123. —

Զրմուղ. շուգունէ և ցինկի խողովակներ իր փասօնային մասերով։
ԳՆԵՐԸ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ

ՑԷՄԷՆՏ, ասֆալտ, գուդրօն, կրակի դիմացող աղիւս եւ կաւ, մեխեր, ամեն չափսի եւ այլ շինեղէն օբերքուր. համար։

ԵՐԿԱԹԷ ԳԵՐԱՆՆԵՐ
ԿԱԹՍԱՅԻ ԵՐԿԱԹ
ԱՆԿԻՒՆԱՅԻՆ ԵՐԿԱԹ
ՏԱՆԻՔԻ ԵՐԿԱԹ
(սեւ եւ ցինկով պատած)

Կան մեծ քանակութեամբ պատուհանի ապակիներ։

(14, 28) 34. 32—26

◆ ԼՈՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ ԵՒ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ ◆

ՆԻԿ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐԸ

Միդասեան դպրոցների համար.

ՄԱՐԴ, ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐ, ԲՈՅՍԵՐ, ՀՈՂ, ՋՈՒՐ ԵՒ ՕԴ

Համաձայն ծխական դպրոցների ուսումն. ծրագրի։ Գինը . . 50 կ.

Երկդասեան դպրոցների համար.

ՄԱՐԴ ԵՒ ԿԵՆԴԱՆԻ . . . . . . Գինը . . 60 կ.
ԲՈՅՍ . . . . » . . 50 կ.

Վերջին դասագրքերը և առաջին դասագրքի կենդանի աշխարհը կազմված են կենսաբանական ուղղութեամբ։

(Հ. Կ.) 893. 3—3

Վաճառվում է

ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. հրատարակած

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

կազմեց Ա. ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

300 երես, 64 պատկեր, 5 քարտէզ։ ◆ Գինն է 50 կ., իսկ Ընկերութեան գրասենեակում 35 կ., ճանապարհածախսով՝ 60 կ., վերադիր վճարով՝ 70 կ.։

Դիմել Армянское Этнографическое О-во, Тифлисъ, Лермонтовская 1.

(Ե.Հ.Կ.) 862. 10—8

ՏԵԽՆԻՔԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ԻՆԺԵՆԵՐ

Տ. Ա. ԲՈՒԴԱՂԵԱՆԻ

Բագու, Կրասնօվօդսկայա փ. տ. Աւան-Խզբաշեանցի։ Հեռախօս №№ 23-49, 23-50

Առաջարկում է ամբողջ Կովկասի և Պարսկաստանի համար իսկապէս ԴԻԶԵԼ շարժիչներ (մօտօրներ) յայտնի ԿՕԼՕՄԵՆՍԿԻ ընկ. մեքենայագործարանից։

Հորիզօնական անգլիական շարժիչներ, (մօտօրներ) «ԿՐՕՍՍԼԷՅ» ընկերութեան մեքենայագործարանից «Դիւրացրած Դիզել» սիստեմի, որ գործ է ածվում նաւթի բոլոր տեսակներով. նաւթի ծախսն է մի ժամում ամեն մի ույժին $^{1}/_{2}$ ֆունտ կամ 200 գրամմ։

Գազային շարժիչներ, որոնք բանում են թէ բնական և թէ գեներատորային գազով։

Ջրհան և ջրմուղ մեքենաներ (նասօսներ)։

Ջրի շարժիչներ (տուրբինաներ)։

Սառոյց պատրաստող մեքենաներ «Ֆէնիկս» ընկ. գործարանից։

Ամեն տեսակ էլեքտրական մեքենաներ և պիտոյքներ յայտնի «Դինամօ» ընկ. գործարանից։

Երկրագործական մեքենաներ՝ լօկոմօբիլներ, ցորեն մաքրող մեքենաներ, տրակտօրներ և այլն՝ յայտնի ամենայն ամերիկական «ԿԷՅՍ» (Case) ընկեր. գործարանից։

Մեծ ճանապարհի վրա աշխատելու համար ԱՒՏՕՄՕԲԻԼՆԵՐ նոյն ամերիկական «ԿԷՅՍ» (Case) ընկերութեան գործարանից։

Վերոյիշեալ տեխնիքական գրասենեակը իր վրա է վերցնում զանազան գործարաններ սարքել և գործի գցել իր միջոցներով՝ ինժեներներով և վարպետներով։

Դիմել՝ Баку, Техническая Контора Т. А. БУДАГЯНЦЪ.
Արտասահմանից՝ Bacou (Russie) Bureau Technique T. A. Boudaguian, Ingénieur.

(Հ.Կ.) 551. 0—34

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный